

1. Kdo se potuluje bez obchodu a práce a nemůže dokázat, že má prostředky ku své výživě aneb že takových řádným způsobem dosíci chce, jest tulák. Tuláctví jest přestupkem, který trestá se od soudu na postiženém trestem od jednoho až do tří měsíců tuhého vězení dle okolností zostřené (§ 1).

2. Tuláci k práci způsobilí jakož vůbec osoby práce schopné nemající žádných příjmů a žádné dovolené živnosti, kteří ohrožují bezpečnost osobní neb majetku, mohou býti vyzváni úřadem bezpečnosti (policejním ředitelstvím, magistrátem, okresním hejtmanstvím), aby v určité lhůtě prokázali, že se dovoleným způsobem živí. Nevyhoví-li tomuto příkazu z odporu před prací, dopouštějí se přestupku, který trestá se tuhým vězením od 8 dnů až do tří měsíců (§ 3). Takové osoby nazývají se v praxi zahaleči na rozdíl od obyčejných vagabundů. Kdyby osoby takové v ustanovené lhůtě nevykázaly řádnou živnost z jiného důvodu než z odporu před prací, ku př. ze vzdoru neb nedbalosti, tu nemá nastoupiti trest soudem, nýbrž ustanovený v cís. nař. ze dne 20. dubna 1854 č. 96 ř. z.

3. Osoby, které pro tuláctví již byly trestány a bezpečnosti majetku nebezpečnými jsou, mohou býti dány pod policejní dozor (§ 4 zák. ze dne 10. května 1873) (viz čl. Dohled policejní).

4. Osobám štitícím se práce, které nemají ani prostředků ku své výživě ani dovolenou živnost neprovozují, může každá obec, v jejímž obvodu se zdržují nebo byly postiženy, uložit práci přiměřenou jejich schopnostem buď za odměnu neb za stravování. Zdráhá-li se osoba taková příkázanou práci konati, dopouští se přestupku, který trestá se tuhým vězením od 8 dnů do jednoho měsíce (§ 4 zák. ze dne 24. května 1885 č. 89 ř. z.).

5. Proti osobám, které pro tuláctví neb odpor ku práci byly odsouzeny, může soud v rozsudku vysloviti přípustnost odevzdání do ústavu donucovacího (§ 7 cit. zák.).

6. Konečně mohou tuláci a jiné osoby práce se štitící, které zneužívají veřejné dobročinnosti, býti odstraněny, po případě i vyhostěny, pakli ohroženy jsou výhradně zájmy toho místa, z něhož osoba ta odstraněna býti má (§§ 1 a 2 zák. o postrku ze dne 27. července 1871 č. 88 ř. z.). Bližší ve čl. Odstrčení.

7. Aby se zabránilo tuláctví, bylo zakázáno vystavovati vysvědčení o neštěstí neb chudobě za tím účelem, aby na základě jich žebráno býti mohlo, a prohlášeno to za přestupek (§ 3 zák. ze dne 10. května 1873 č. 108 ř. z.). Viz čl. Policie chudinská a Stravovny.

Týrání zvířat viz Zvířata.

Ubytování vojska.

I. Pojem.

Ubytování vojska jest jednak právem státu, jednak povinností státních občanů. Státu přísluší totiž právo ubytovati jednotlivé části ozbrojené moci neb jednotlivé příslušníky její i v míru za přiměřené odškodnění v neerárních budovách; povinností státních občanů jest buď celá oddělení vojska či jednotlivé vojenské osoby do domu přijati. Ubytování vojska jest ve své nynější formě důsledkem všeobecné branné povinnosti. Ve starověku jakož v čase stěhování národů existovala pouze ležení; v prvních dobách středověku staral se každý lenní či korouhevní pán sám o přebyt svých vasalů a oděnců; lancknechti tábořili ponejvíce ve

stanech, osazovali však též již i ve vlastní zemi jednotlivé osady; zavedením stálého vojska stalo se ubytování v míru tím více důležitým a právo, je ukládati, resp. povinnost je trpěti, stalo se předmětem stálých a dlouho trvajících bojů mezi stavy a vojenskou správou; z toho vyplynula potřeba upravit ubytování přiměřenými zákony.

V Rakousku má platnost zákon o ubytování ze dne 11. června 1879 č. 23 ř. z., který změněn byl částečně zák. ze dne 25. června 1895 č. 100 ř. z.; v Uhrách platí XXXVI. zák. čl. z r. 1879; oba zákony jsou vlastně identické a vykazují jen docela nepodstatné rozdíly. Tímto zákonem zbaveny platnosti všechna ustanovení, jež v jednotlivých korunních zemích ohledně ubytování byla vydána. Přes to však nebyly zákonem tím nikterak dotčeny všechny ony před 1. červencem 1879 (dnem to, kdy nyní platný zákon nabyl moci práva) uzavřené a dosud pravoplatné smlouvy mezi vojenskými úřady, obcemi, zemskými zastupitelstvy neb soukromými osobami, o poskytování vojenských noclehů a jiných potřeb; jen v tom případě pak má býti ustanovení, v tomto zákoně obsažených použito i tam, kde existují dříve uzavřené smlouvy, jsou-li ustanovení zákona pro dodavatele příznivější.

II. Druhy ubytování: Zákon rozeznává:

1. Stálé, trvalé ubytování, jež zavedeno na základě stálé dislokace branné moci v míru (ve výraze »branná moc« zahrnuto vojsko, válečné loďstvo a obě zemské obrany). Toto ubytování jest veřejným břemenem, jež nese celá dotyčná země, břemenem, za něž vojenská správa poskytuje zákonem pevně stanovenou náhradu. Péče a pokud možno nejstejnoměrnější rozdělení ubytování náleží v obor působnosti zemských úřadů. Vojenská správa jest práva (§ 35 alin. 4) při poškozeních objektů k ubytování vojenských oddělení neb osob poskytnutých jen za takové škody, jež povstaly vinou ubytovaných, ne však za ony, jež povstávají náhodou neb následkem obyčejného opotřebení. Též musí býti nárok na hrazení škody nejdéle průběhem jednoho roku po odevzdání objektu, k ubytování upotřebeného soudně ohlášen. K trvalému ubytování patří i opatření stálých kasáren, ohledně jichž zbudování jsou v zákon o ubytování pojaty zvláštní výhody §§ 18, 33—37).

2. Zatímní ubytování nastupuje při pochodech, soustřeďování vojska, cvičeníh ve zbrani atd. a jest to břemeno, které nese dotyčná obec. Vojsku jest nařízeno, by přijalo vždy ubytování jemu obcí označené a zákonu o ubytování vyhovující i s ostatními vedlejšími potřebami. Při ubytování na pochodech musí ubytovatel poskytnouti společné ubytování i členův rodiny cestujícím s hlavou rodiny vojenského stavu (ženě a dětem) leč bez zaopatření. Při ubytování na pochodech má ubytovatel poskytovat v zemi obvyklou stravu se 42 dkg. masa (bez přívažku) na jednu osobu, začez odvádí se starostovi obce (řiditeli ubytování) vojenskou správou náhrada, pro jednotlivé země vždy na dobu jednoho roku stanovená.

Při všech ostatních druzích zatímního ubytování dostává mužstvo tak zv. stravovné (etapové zaopatření) a ten, kdo ubytování poskytuje, má tedy jen k používání vykázati společné používání ohniště a nádobí k vaření. Pro koně má býti vedle ubytování dodáváno i osvětlení stáje, nářadí stájní a sláma ke stlaní, tato však za zvláštní poplatek a za ponechání hnoje.

3. Ubytování společné a po různu.

Společné je ubytování, když se opatří v témže stavení byty nejméně pro půl setniny pěchoty neb myslivců, pro čtvrt švadrony neb pro rozloženou o sobě četú zákopnickou neb náhradní kádr jízdy, pro půl baterie polního dělostřelectva, pro půl setniny pevnostního dělostřelectva, pro půl setniny sboru zákopnického neb železničního a telegrafního pluku, pro švadronu sboru vozatajského, pro setninu pěších sborů zeměbranných neb pro švadronu jízdných sborů zeměbranných — nepočítajíc bytů důstojnických, skladů, strážnic a vedlejších potřeb, byly-li by které v témž stavení. V jiném případě je ubytování porůzné. Je-li ubytování společné, opatřeny budte místnosti zvláštní, které nejsou zároveň ustanoveny k jiným potřebám. Při ubytování porůzném budte vojáci pokud možná ubytováni ve světnicích neb komorách od obydlí ubytovatelova oddělených, které se mají dle potřeby osvětliti a v zimě topiti. Slovo »vojsko,« kterého se v tomto zákoně užívá, obsahuje v sobě stálé vojsko, vojenské loďstvo námořské, zeměbranu a domobranu (§ 4 cit. z r. 1895).

Ke společnému ubytování užito buď v tomto pořádku:

- a) kasáren erárních,
- b) jiných stavení státních k dispozici daných a dle nálezu komise příhodných,

c) kasáren od země, okresu, obce neb od osob soukromých k dispozici daných neb kasáren prozatím zřízených. Kde by toho bylo zvláště potřebí, mohou ubytovací budovy býti nově zřízeny státem s přivolením finančního ministra za náhradu v tomto zákoně vytčenou. Kasárny jsou budovy věnované výhradně účelům ubytovacím. Dělí se na kasárna I. a II. třídy. Za kasárna I. třídy pokládána budiž budova, která schválně k tomu účelu byla vystavěna a která bytnou prostorou i jinakou povahou vyhovuje požadavkům, které nařízením budou ustanoveny. Za kasárna II. třídy pokládána budiž ta budova, která bytnou prostorou vyhovuje úplně kasárnám I. třídy, svou povahou však menším požadavkům cestou nařízení vytknutým. Kasárna prozatímná však jsou místnosti ke společnému ubytování vojska příhodné, které se nalézají ve staveních, jež nejsou výlučně ustanovena k ubytování, dále místnosti, jež ve příčině prostory bytné nebo povahy místností nevyhovují úplně tomu čeho se ohledně kasáren vyhledává. Zda opatřeny býti mají kasárna I. neb II. třídy neb kasárna prozatímná, ponechává se úmluvě správy vojenské s příslušným opatrovatelem. Ustanovení vztahující se ke kasárnám a prozatímným kasárnám platí též ohledně chorobinců a nemocnic vojenských, dále ohledně vojenských domů transportních, které jsouce umístěny v některém stavení k tomu zvláště určeném a vyhovující tomu, čeho se jinak vyhledává, pokládají se na roveň kasárnám, jinak však kasárnám prozatím zřízeným.

Ubytování porůzné má míti místo jen tehda, když nelze opatřiti společné ubytování (§ 5 cit. z. z r. 1895).

Žádá-li se, aby některá (erární neb neerární) kasárna neb kasárna prozatím zřízená pro podstatné vady ve příčině policie stavební neb zdravotní byla zcela opuštěna, rozhodne o tom, je-li toho potřeba, po předložení nálezu smíšené komise ministr zemské obrany, slyšev ministra finančního, a to jde-li o kasárna neb o prozatímná kasárna stálého vojska (válečného loďstva námořského) po úmluvě s říšským ministrem vojenství. Náklad ubytovací, který z toho vznikne, může býti požadován dle tohoto

zákona. Neerární kasárna neb kasárna prozatím zřízená lze opustiti jen tehda — když by příslušná kasárna neb kasárna prozatímně zřízená stala se zbytečnými k účelům ubytovacím následkem změněné stálé dislokace v čas míru — když ten, kdo opatřil kasárna neb kasárna prozatímná, jež se mají opustiti, opatří jiná kasárna neb kasárna prozatímná, jež mají touž prostor bytnou. Též užívání erárních příbytků k jiným účelům než ubytovacím (§ 7 cit. z. r. 1895) neb scizení jich není dovoleno, leč že by opatřila se náhrada stejné ceny, nebo že by budovy nebylo třeba následkem změněné stálé dislokace v míru. Pro přechodní poměry, které by dotčenými případy snad vznikly, lze též zvláštními smlouvami, avšak jen na krátkou dobu, učiniti prozatímná opatření.

III. Náhrada za byty vojenských gažistů, též za jiné místnosti, jichž kromě bytů je pro mužstvo potřebí, jakož i za jich zařízení, poskytne správa vojenská dle jistých tříd nájemného (§ 19 zák. z r. 1895). Ministr zemské obrany po úmluvě s ministrem financí a říšským ministrem vojenství vřadí obce do těchto tříd nájemného a stanoví nájem v každé této třídě od 10 k 10 letům podle průměrného nájemného, vyhledávaného v 5 bezprostředně předcházejících letech za užívání místnosti, pokud se týče nábytku. Při vyhledávání průměru nájemného počítány budte veřejné dávky z nájemného, které je najímatel povinnen platiti (krejcar činžovní, školní).

Postup, jehož při tom šetřiti dlužno, bude ustanoven cestou nařizovací. Platnosť sazby, která od 1. ledna 1891 do konce prosince 1895 platila, prodlužuje se do konce r. 1900. Jestliže během 10letého sazebního období větší počet vojenských gažistů v některé stanici jsoucích, užívá na základě § 25 odst. 2 tohoto z. od obce skutečně bytů a většina nájemného od obce za tyto byty placeného převyšuje průměr mezi sazební náhradou obci náležející a mezi náhradou nejbližší vyšší třídy nájemné, může obec tato, ač-li jest vřaděna do nižší třídy nájemné nežli do první, činiti nárok na nové vřadění po uplynutí prvních pěti let sazebního období. Obec tato budiž vřaděna znova do některé třídy nájemného platné sazby nájemné na zbývajících 5 let sazebního období na základě nájemného v místě obvyklého, které vyšetřeno buď dle § 30 zák. z r. 1895. Naopak zase po vypršení prvních 5 let sazebního období může obec znova vřaděna býti do některé třídy, jestliže nájemné tak kleslo, že za to míti sluší, že jsou tu podmínky pro vřadění do nižší třídy nájemné. Nová stálá místa posádková, když jde o opatření společných příbytků (§ 5) budte vřaděna do třídy nájemné podle nájemného v místě obvyklého, vyšetřené v čas příslušné úmluvy. Sazební výměry dle toho na jevo vycházející platí až do nejbližšího všeobecného upravení nájemného, po případě až do vypršení prvních 5 let sazebního období, také pro byty gažistů a vedlejší potřeby kromě kasáren (kasáren prozatímných) opatřené. Pokud při nových místech posádkových jde toliko o ubytování porůzná, je nájemné v místě obvyklé, hned po vtažení posádky vyšetřené, platným až do vřadění do některé třídy nájemné.

Jednotlivé obce mohou dle zásady tohoto § býti výjimečně znova klasifikovány pro období od 1. ledna 1896 až do konce r. 1900, požádaly-li za to ještě během r. 1895. Náhrada za den, kterou má správa vojenská platiti za byt poddůstojníků a ostatního mužstva, též za přechování koňů, ustanovuje se takto:

a) za ubytování jednoho muže:

1. v kasárnách I. třídy 6 kr.;
2. II. třídy 4·6 kr.;
3. v kasárnách prozatimných 3·5 kr.;
4. při ubytování porůzném 1·5 kr. a když neopatří se palivo a náčiní k vaření (§ 26) 1 kr.

b) Za přechování jednoho koně:

1. v kasárnách I. třídy 3·7 kr.;
2. v kasárnách II. třídy 2·5 kr.;
3. v kasárnách prozatimných 2·2 kr. a
4. při ubytování porůzném 1·5 kr.

Pro kasárna a kasárna prozatimná, která za působnosti tohoto zákona budou nově zřízena, může dána býti záruka, že budou obsazena nejvýše po 25 let. Po dobu zaručeného obsazení bude zřizovateli ode dne, kterého příslušný předmět byl odevzdán správě vojenské, zaručeno tím způsobem nepřetržité požívání příbytečných poplatků, nehledě k tomu, zda obsazení je přetrženo nebo zrušeno; pokud by se však nestala se zřizovatelem úmluva pro správu vojenskou výhodnější, bude po čas, na zaručenou dobu obsazení scházející, placena náhrada, která dle § 31 cit. z., pokud se týče dle sazby za prázdné přístřeší přísluší. Ostatně zůstává se správě vojenské právo, upotřebiti budovy, jichž k obýváním pro vojsko není potřebí na ten čas, za který se dává náhrada, k jiným účelům vojenským neb ji k jiným účelům pronajati. Jestliže by dle nálezu vyslané komise smíšené a dle rozhodnutí příslušných úřadů budovy, jež byla se zárukou ubytovací opatřena, za příčinou nějaké neobyčejné příhody na př. války neb škody živelní, buď celé neb částečně nemohlo se trvale užívati, tedy přestane se poměrně dávat náhrada. To platí i tehdy, když by udržování některého obytného stavení tak bylo zanedbáno, že by stavení toto bylo prohlášeno za zcela neb částečně neobyvatelné (§ 33 cit. z. z r. 1895).

Kdo opatří kasárna neb kasárna prozatimná, udej, předkládáje svoji ofertu (nabídku), pokud se týče zdělávaje stavební program, chceli je opatřiti náležitým náhradám a chovati náhrady toto v dobrém stavu, je čistiti a doplňovati, pak zda chce či nechce opatřovati palivo, topivo a svítivo. Nechce-li, opatří to správa vojenská (§ 34 cit. z.).

Za byty zřízené na čas periodických cvičení ve zbrani a soustředění vojska v barácích dává se náhrada dle § 31. Tato náhrada počítá se dle počtu dnů ubytovacích (§ 46 cit. z. z r. 1895).

IV. Osvobození.

Prosty povinnosti ubytování vojska jsou dle § 10 zák. z r. 1879 budovy, určené pro členy panovnické rodiny; budovy používané vyslanectvími; všechny místnosti používané státními úřady jakož i úřední místnosti zastupitelstev říšských, zemských, okresních i obecních spolu i s úředními byty; kostely a nemocnice, ústavy dobročinné, učební, vychovatelské a léčební, jichž účelem není zisk, veřejná musea a knihovny, trestnice, ženské kláštery, v kláštrech mužských místnosti ke klausuře určené, úřadovna duchovních správců, úřední místnosti poštovních a telegrafních úřadů, místnosti nutné ku provádění vozby železniční a paroplavby, konečně pak místnosti, jichž nevyhnutelně jest potřebí ku provozování živnosti.

V. Zvláštní ustanovení.

Každému ubytovateli jest dovoleno (§ 15 cit. zák. z r. 1879) uloženo jemu ubytování poskytnouti v jiných v tomtéž místě (čtvrti města) se nalézajících vhodných místnostech; též může (ubytovatel) požadovati při ubytování po různu po uplynutí jednoho měsíce za přeměnu ubytování.

Vojenská cvičiště, přípravné střelnice, tělocvičny, jízďárny, cvičiště, koupadla a brody koňské, jichž je při ubytování trvalém i dočasném zapotřebí, jsou vedlejší potřeby bytu. Není-li v obci, ve které je posádka, pozemků neb koupadel k těmto zvláštním účelům příhodných neb jeví-li se příhodným, by bez újmy prospěchu vojenského z příčin hospodářských neb finančních se mimo obec posádkovou zakoupily, budtež v nejbližších obcích vypátrány a opatřeny. Cesty ke jmenovaným místům, jichž potřebí výhradně pro vojsko, zřídí správa vojenská na vlastní náklad. Práva vlastnického, pokud se týče užívání nechť dobude sobě správa vojenská na základě přátelské úmluvy a není-li to možným, cestou vyvlastnění (§ 365 o. o. z.). Plošná výměra a ostatní požadavky vojenských cvičišť, střelnic, tělocvičen, jízďáren a cvičišť budou ustanoveny dle potřeby doby příslušné ve shodě s říšským ministremojenství cestou nařizovací (§ 55 cit. z. z r. 1895).

Pokud by místa dle § 55 zák. z r. 1895 opatřená nestačila pro cvičení vojenská (včetně cvičení ve střelbě), zůstává se správě vojenské právo, užívati bez překážky pozemků, jichž je potřebí. Toto staň se však, by se co nejvíce možná šetřilo kultur, pročež stanoví-li se, kdy se má konati vojenské cvičení v poli, zvláště pak kdy státi se má soustředění za příčinou většího taktického cvičení a cvičení ve zbraní zálohy a zeměbrany, buď hleděno nejvíce k tomu, by nebylo hospodářství polní a lesní přerušováno. O takovém cvičení buď obcím, jichž se týče, dána pokud možná dříve zpráva. Škodu těmito cvičeními způsobenou a ušlý zisk nahradí správa vojenská. Náhrada staň se pokud možná hned na místě samém orgány vojenskými. Jestliže by tímto způsobem náhrada se nestala vyšetří smíšená komise, ke které se pozvou osoby škodou postižené, za řízení politického úřadu a s přibráním příslušných odhadců způsobenou škodu a ušlý zisk. Komise sestoupiti se má hned po skončeném cvičení ve zbraní neb soustředění a dokončiti úkol svůj bez přetržení.

Ve kterých lhůtách má býti vyšetřována škoda v okolí stálých táborů, stanoví úřad politický, dohodnuv se se správou vojenskou. Pokud by se nedosáhlo při smíšených komisích smírné shody, rozhodují politické úřady pořadem stolic (§ 20). Náhrada budiž vojenskou správou dána v čase co možná nejkratším.

VI. Příslušnost.

Ubytovací práce vykonávají obce v přenesené své působnosti, odvolání jich proti rozhodnutím politických úřadů v záležitostech ubytování nemají však přece odkladací platnosti.

Ve válce jest při ubytování rozhodnou jediné vojenská potřeba. Ačkoliv má býti poskytování vojenského ubytování a z vedlejších potřeb pro případ války upraveno zvláštním zákonem, jenž má býti teprve vydán, přece budou v tom ohledu i kdyby k vydání takového zákona mělo dojíti, vždy v první řadě rozhodující vliv míti ohledy na válečný úkol a cíl.